

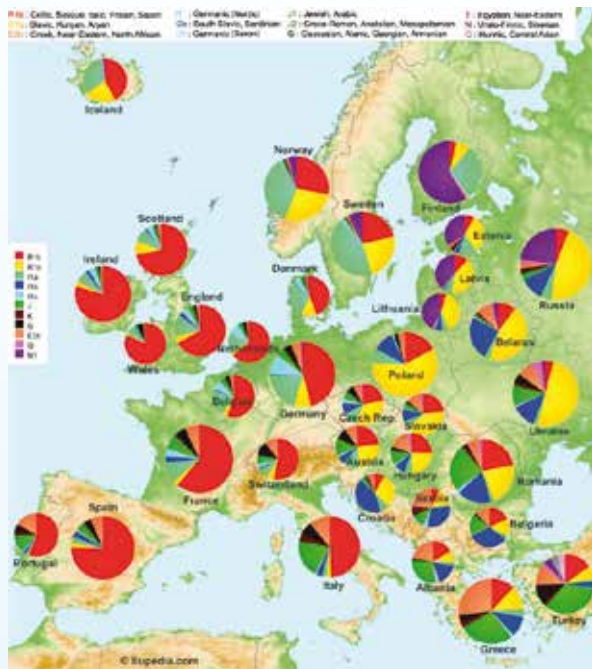

Gény a mémy

Čo vznikne, ak sa genetiici zabávajú? Napríklad, ak vyšetríu v väčšiemu počtu Európanov archaické mutácie chromozómu Y, potom určia výskyt rovnakých mutácií (tzv. haplotypových skupín) v jednotlivých geografických regiónoch, a nakoniec takto získané výsledky nakreslia v podobe „koláčových grafov“ na mape kontinentu, ako to je znázornené na obrázku (zdroj: www.brilliantmaps.com/the-genetic-map-of-europe/)

Vznikne to, čo by bolo ešte nedávno nepredstaviteľné – genetická mapa Európy, ktorá pomôže potvrdiť alebo vyvrátiť teórie o pôvode a migračných vlnách jednotlivých populácií. Tá pritom ukazuje i to, že z genetického hľadiska, teda v hĺbke, môžeme byť niečo iné, ako nám to vysvetľujú klasické teórie rás a lingvistických rodín.

Napríklad je zjavné, že haplotypové skupiny chromozómu Y sú u Rakúšanov viac podobné obyvateľom Maďarska, Slovenska či Česka, než obyvateľom Nemecka, a to napriek ich

spoločnému jazyku. Inými slovami, muži týchto štyroch stredoeurópskych národov sú nositeľmi podobných génov, teda geneticky pochádzajú od obmedzeného počtu spoločných predkov.

Podľa výskytu hlavného západoeurópskeho haplotypu R1b (označeného na obrázku červenou farbou) sú obyvatelia britských ostrovov geneticky viac príbuzní s dnešnými Francúzmi, Španielmi či Talianmi než s obyvateľmi Škandinávie. Je pritom zaujímavé, že nositeľmi tohto haplotypu je viac ako 70 % Welšanov a Írov.

Z druhej strany, azda najväčšia „zmes“ haplotypov chromozómu Y v Európe sa dokázala u obyvateľov Balkánu (čo vzhľadom na zvlášť rušné dejiny tohto regiónu ani nie je prekvapením...). Tamojší muži sú nositeľmi väčšieho počtu rôznych haplotypov, z ktorých však ani jeden nie je prevládajúci.

Ale pozor! Tieto zaujímavé výsledky ukazujú iba distribúciu istých mutácií DNA u Európanov. Nedajú sa z nich (a ani to nemá zmysel) robiť akékoľvek ďalekosiahle závery o charaktere, či kultúre jednotlivých národov, alebo národnostných skupín. Ak by niekto predsa len chcel robiť nejaký záver, tak by mohol iba konštatovať, že to, čo obyvatelia určitých oblastí a regiónov Európy v priebehu svojich dejín dosiahli, zvyčajne najmenej záviselo od genofondu ich praotcov.

Potom však vystáva otázka – a od čoho to mohlo závisieť...? Najskôr od niečoho, čo biológ Richard Dawkins označil pojmom „mém“. Ten sa považuje za základný prvok kultúry a má spoločné vlastnosti s génom v tom, že oba sú schopné replikácie, kopírovania a reprodukcie! Mém sa však šíri negenetickou cestou, hlavne napodobovaním – najprv vlastných rodičov a potom v priebehu života aj iných osôb („mém“ je odvodený z gréckeho slova „mimema“ – napodobňovať). K mémom patrí väčšina kultúrnych diel (napríklad piesne, umelecké diela, nápady, móda, spôsob výroby produktu, ale i samotný vyrobený produkt, napríklad hrniec a iné). A veda „memetika“ pomocou mémov vysvetľuje šírenie kultúrnych javov, ako sú napríklad náboženstvo, politické ideológie alebo aj myšlienka skupinovej, národnej či dokonca európskej spolupatričnosti.

Prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH

Pediatrica pre prax

Ročník 16, 2015, číslo 3, vychádza 6-krát ročne
Dátum vydania: jún 2015

Predsedá redakčnej rady:
prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH

Podpredsedá redakčnej rady:
prof. MUDr. Vladimír Mihál, CSc.

Odborný editor:
prof. MUDr. Ľudmila Podracká, CSc.

Redakčná rada:

prof. MUDr. František Bauer, CSc.,
doc. MUDr. Dušan Buchvald, PhD.
doc. MUDr. Olga Červeňová, CSc.,
doc. MUDr. Peter Čížnár, CSc.,
doc. MUDr. Tibor Danilla, PhD.,
prof. MUDr. Svetozár Dluholucký, CSc.,
prof. MUDr. Zdeněk Doležel, CSc.,
prof. MUDr. Anton Gerinec, CSc.,
MUDr. Eva Gibalová,
prof. MUDr. Vladimír Hegyi, PhD.,
doc. MUDr. Darina Chovancová, CSc.,
doc. MUDr. Emília Kaiserová, CSc.
prof. MUDr. Milan Kokavec, PhD.,
doc. MUDr. Alexandra Kolenová, PhD.
prof. MUDr. Karol Kráľinský, PhD.,
prof. MUDr. Jozef Mašura, CSc.,
MUDr. Jana Rašková,
MUDr. Alena Staníková, PhD.,
prof. MUDr. Peter Stanko, PhD.,
doc. MUDr. Pavol Sýkora, CSc.,
MUDr. Katarína Šimovičová,
MUDr. Pavol Šimurka, PhD.,
MUDr. Ján Šuba,
doc. MUDr. Ján Trnka, CSc.

Vydavateľ:

SOLEN, s. r. o., IČO 35865211

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
www.solen.sk, fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka:

Mgr. Andrea Dúbravčíková,
tel.: 02/5413 1381, mobil: 0910 956 370, dubravcikova@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:

Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:

Renáta Kajanovičová,
02/5465 0647, 0910 902 599, kajanovicova@solen.sk

Predplatné na rok 2015:

Cena predplatného za 6 čísel na rok 2015 je 18 €. Časopis si môžete objednať na www.solen.sk, e-mailom: predplatne@solen.sk, faxom: 02/5465 1384.

Vydavateľ v ČR:

SOLEN, s. r. o., Lazická 297/51, 779 00 Olomouc

Redaktorka v ČR:

Mgr. Eva Zemanová, zemanova@solen.cz

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV 3579/09

ISSN 1336-8168 (tlačené vydanie)

ISSN 1339-4231 (online)

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS).

Citácie sú spracované v CIBaMed.

Citačná skratka: *Pediatr. prax*

Vybrané články z časopisu *Pediatrica pro praxi*, ktorý vydáva spoločnosť Solen, s. r. o., Česká republika, sú vydávané v Slovenskej republike na základe licencie poskytnutej spoločnosťou Solen, s. r. o., Česká republika.

Spoločnosť Solen, s. r. o., Slovenská republika, má výhradné právo na publikáciu článkov z časopisu *Pediatrica pro praxi* a z ďalších časopisov spoločnosti Solen, s. r. o., Česká republika. Akákoľvek časť obsahu *Pediatrica pro praxi* nesmie byť kopírovaná alebo rozmnožovaná s cieľom ďalšieho rozširovania akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme (mechanickej, fotografickej, xerografickej či elektronickej) bez písomného súhlasu spoločnosti Solen, s. r. o., ako vlastníka autorských práv na území Slovenskej republiky. O zhotovenie a zasielanie kópií stránok či jednotlivých článkov publikovaných v časopisoch spoločnosti Solen možno žiadať výlučne redakciu alebo spoločnosť Solen.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.